

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ВИЗНАЧЕНИХ ЕТАПІВ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ВИВЧЕННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті визначено авторське трактування терміна «ціннісне ставлення», схарактеризовано структуру ціннісного ставлення майбутніх учителів технологій до вивчення фахових дисциплін. Виокремлено етапи його формування у студентів під час здійснення їх професійної підготовки у ВНЗ та проаналізовано результати експериментальної перевірки цих етапів у межах означеної проблеми.

Ключові слова: ціннісне ставлення, вчителі технологій, фахові дисципліни, етапи, експериментальна перевірка.

В статье определена авторская трактовка термина «ценностное отношение», охарактеризована структура ценностного отношения будущих учителей к изучению специальных дисциплин. Определены этапы его формирования у студентов во время осуществления их профессиональной подготовки в вузе и проанализированы результаты экспериментальной проверки этих этапов в свете решения указанной проблемы.

Ключевые слова: ценностное отношение, учителя технологий, специальные дисциплины, этапы, экспериментальная проверка.

In the article the author's interpretation of the notion "value attitude" has been given. The structure of future teachers' value attitude to the learning of special disciplines has been characterized. The stages of its forming in the period of students' professional training in the higher educational establishment have been singled out and the results of experimental checkup of these stages concerning this scientific problem have been analysed.

Key words: value attitude, teachers of technologies, special disciplines, stages, experimental checkup.

Постановка проблеми. Інтенсивні зміни загальної соціокультурної ситуації в суспільстві суттєво впливають на аксіологічні пріоритети кожної людини в різних аспектах її життєдіяльності. З огляду на це важливим завданням для педагогічного ВНЗ є формування ціннісного ставлення в майбутніх учителів технологій до вивчення фахових дисциплін, що уможливило наповнення особистісним сенсом процес їх професійного становлення, посилення його позитивного емоційно-ціннісного забарвлення.

Аналіз актуальних досліджень. За результатами проведеного аналізу наукової літератури, питання підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності знаходяться в центрі уваги багатьох науковців. Так, специфіку навчально-виховного процесу студентів педагогічного ВНЗ розкрито в дослідженнях В. Галузинського, Б. Кобзаря, Н. Кузьміної, В. Савченка, В. Сипченка, В. Сластьоніна та ін. Практичні рекомендації щодо внесення необхідних змін у підготовку майбутніх педагогів у контексті реалізації вимог Болонського процесу представлені в працях А. Алексюка, М. Євтуха, І. Зязюна, І. Прокопенка, В. Сидоренка. Проблему підготовки майбутніх учителів технологій висвітлено в публікаціях Л. Георгінової, О. Гнеденко, К. Денисенка, В. Перегудової, Л. Шпак та ін. Однак окремого дослідження, присвяченого проблемі формування в учителів технологій ціннісного ставлення до вивчення фахових дисциплін, науковцями не проводилося.

Мета статті – експериментально перевірити ефективність визначених етапів формування в майбутніх учителів технологій ціннісного ставлення до вивчення фахових дисциплін.

Виклад основного матеріалу. На основі вивчення праць таких науковців як: Г. Блинова, Т. Буторіна, З. Демченко, М. Каган, В. Сластьонін, Г. Чижакова [1; 2; 3; 6] ми дійшли висновку, що під категорією «ціннісне ставлення» розуміють внутрішню позицію людини, яка є основою регуляції її загальної спрямованості. Очевидно, що у процесі своєї життєдіяльності особистість може відчувати різні ставлення, в яких відображається широка палітра її відчуттів. Однак провідне місце серед них посідають ті ставлення, які мають сталий характер і виконують роль орієнтаційних функцій управління поведінкою особи, значною мірою зумовлюючи розвиток її потреб, інтересів та ідеалів. Такі сталі ціннісні ставлення відбиваються в характерних якостях і властивостях людини, виявляючись в її емоційному стані, словах, учинках і стосунках з іншими людьми.

На підставі вищезазначеного ми дійшли висновку про необхідність формування в майбутніх учителів технологій ціннісного ставлення до вивчення фахових дисциплін, що є основою для формування їх професійної компетентності. Причому в цьому контексті враховувалися ідеї А. Кірьянової, яка вважає, що про сформоване ціннісне ставлення людини до різних видів діяльності свідчить:

- 1) прийняття особою об'єктивних цілей та переведення їх на рівень власних цілей;
- 2) усвідомлення нею сенсу діяльності, яка виконується;

- 3) виявлення активності в цій діяльності;
- 4) наявність прагнення оволодіти способами її реалізації [5].

Визначаючи структуру ціннісного ставлення як інтегрального особистісного новоутворення, ми погоджуємося з М. Кейвом, що ціннісне ставлення студента до вивчення фахових дисциплін слід сприймати як системне поєднання таких компонентів:

- 1) смислового, що передбачає відшукування майбутнім фахівцем персонального сенсу в кожному фрагменті засвоєного навчального матеріалу;

- 2) когнітивного, який забезпечує засвоєння суб'єктом навчання майбутніх професійних обов'язків, орієнтуючи його на глибоке оволодіння фаховими знаннями;

- 3) емоційно-оцінювального, котрий пов'язаний із відчуттям особистістю позитивних емоцій, морального задоволення від процесу вивчення фахових дисциплін та успішних результатів свого професійного розвитку;

- 4) діяльнісно-вольового, що спонукає молоду людину до вияву активних вольових зусиль у своєму професійному вдосконаленні, засвоєнні необхідних для майбутньої педагогічної роботи вмінь і навичок [4].

Ураховуючи ідеї провідних фахівців у галузі професійної підготовки майбутніх учителів технологій та вивчення стану реалізації цієї підготовки на практиці ми дійшли висновку, що для забезпечення ефективного формування у студентів ціннісного ставлення до вивчення фахових дисциплін цей процес має здійснюватися за такими етапами:

- 1) мотиваційно-смиловий;
- 2) інформаційно-когнітивний;
- 3) емоційно-оціночний;
- 4) поведінковий.

Так, реалізація на заняттях із фахових дисциплін першого із зазначених етапів передбачала проведення викладачами спеціальних лекцій, диспутів, бесід, на яких особлива увага приділялася такому фактові: в сучасних умовах розвитку суспільства роль учителя технологій суттєво зростає, адже саме від його рівня педагогічної майстерності значною мірою залежить ефективність ознайомлення школярів із сучасними досягненнями техніки й технологій, результативність процесів трудового виховання та політехнічної освіти учнів, забезпечення їх профорієнтації, розвиток необхідних в умовах подальшого розвитку трудових умінь і навичок, засвоєння основ підприємницької діяльності. Студентам також пояснювалося, що в системі їх про-

фесійної підготовки до майбутньої педагогічної діяльності важливе значення має вивчення фахових дисциплін, яке саме спрямоване на оволодіння особою необхідними фаховими знаннями та вміннями, що становлять основу її професіоналізму.

На другому із зазначених етапів формування ціннісного ставлення в майбутніх учителів технологій до вивчення фахових дисциплін забезпечувалося опанування ними знань чинних нормативно-правових документів у галузі освіти та змісту особистісно-кваліфікаційної характеристики фахівців цього профілю, засвоєння сучасних вимог, які висуваються до педагога з боку суспільства, що спонукало їх до більш глибокого оволодіння фаховими знаннями. Зокрема, на цьому етапі педагогічної взаємодії студентів залучали до участі у студентських науково-практичних конференціях, до написання рефератів, есе, підготовки доповідей і повідомлень на відповідну тематику та інших видів самостійної роботи, організували зустрічі з фахівцями з проблем підготовки майбутніх учителів технологій, що дозволяло не тільки підвищити рівень фахових знань студентів, але й змінити на краще їх ставлення до самого процесу отримання цих знань.

Третій із вищезазначених вище етапів формування ціннісного ставлення студентів спрямовувався на забезпечення загального позитивного емоційного забарвлення процесу вивчення ними фахових дисциплін, стимулювання відчуття кожною особистістю задоволення від власних досягнень на заняттях з фахових дисциплін, усвідомлення високої значущості своєї майбутньої професійної праці. На цьому етапі реалізувалися такі методи та форми навчання, як демонстрація відеоматеріалів про передовий досвід учителів, ознайомлення студентів із результатами анкетування школярів, у якому ті виразили незадоволення проведеними уроками технологій у школі та висловили свої пропозиції щодо вдосконалення їх змісту, проведення дискусій, у яких майбутні вчителі визначали свої позиції щодо модернізації їх професійної підготовки тощо.

Четвертий етап у формуванні ціннісного ставлення майбутніх учителів технологій до вивчення фахових дисциплін був зорієнтований на відпрацювання студентами професійно значущих знань і умінь. Особливе місце на цьому етапі роботи зі студентами посідало залучення їх до участі у спеціально організованих тренінгах, ділових іграх, вирішенні проблемних педагогічних ситуацій, що уможливило накопичення досвіду застосування засвоєних знань та умінь у процесі здійснення навчально-професійної діяльності, максимально наближеної до реальних умов роботи вчителя технологій.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Для перевірки ефективності реалізації визначених етапів формування в майбутніх учителів технологій ціннісного ставлення до вивчення фахових дисциплін у природних умовах функціонування педагогічного ВНЗ було організовано відповідний педагогічний експеримент. Отримані під час його проведення дані підтвердили правильність висунутої гіпотези, адже в експериментальних групах студентів спостерігалася більш інтенсивна позитивна динаміка у стані сформованості в майбутніх фахівців ціннісного ставлення до вивчення фахових дисциплін порівняно з контрольними групами. У майбутньому планується узагальнити отримані результати та перевірити їх достовірність за допомогою використання методів математичної статистики.

Література

1. *Блинова А.В.* Становление ценностного отношения студентов социально-педагогического колледжа к профессиональной деятельности: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / А.В. Блинова. – Петрозаводск, 2000. – 190 с.
2. *Буторина Т.С.* Ценностное отношение будущего учителя к профессиональной деятельности как педагогическая проблема / Т.С. Буторина, З.А. Демченко // <http://www.emissia.org/offline/2006/1064.htm>.
3. *Каган М.С.* Философская теория ценностей / М.С. Каган. – СПб: ОТО-ОТК Петрополис, 1997. – 205 с.
4. *Кейв М.А.* Формирование ценностного отношения к математическим знаниям у студентов – будущих учителей математики – в процессе обучения дискретной математике: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / М.А. Кейв. – Красноярск, 2006. – 188 с.
5. *Кирьякова А.В.* Ориентация школьников на социально-значимые ценности (теория и диагностика): учебное пособие к спецкурсу / А.В. Кирьякова. – Л.: ЛГПИ, 1991. – 84 с.
6. *Сластенин В.А.* Введение в педагогическую аксиологию: пособ. / В.А. Сластенин, Г.И. Чижаклова. – М.: Изд. центр «Академия», 2003. – 192 с.